

'n Eeu van South Devon-voortreflikheid in Suid-Afrika

'n Mens kry 'n baie goeie idee van die hoë aansien wat die South Devon-beesras onder sekere prominente persone geniet wanneer jy hoor wat hulle te sê gehad het oor hierdie ras! Kyk jy verder na die manier waarop die South Devon homself ten opsigte van prestasietoetsing in vergelyking met ander rasse onderskei, word dit duidelik dat hierdie ras beslis spesiaal is.

Die bekende en gerespekteerde prof Jan Bonsma het die volgende oor die ras gesê: "Ek was nog altyd oortuig dat Suid-Afrika in die South Devon-beesras genetiese materiaal het wat van groot waarde vir ons ekonomiese beesvleis- en melkproduksie kan wees en dat hierdie materiaal benut behoort te word."

Boonop het die oorlede minister van landbou, Hendrik Schoeman, verklaar: "Die South Devon is bekend vir sy goeie eienskappe as rooivleisproduseerder en vir sy goeie aanpasbaarheid."

Die kersie op die koek het egter van oorlede prof Cas Maree gekom: "Die South Devon besit basies al die uitsonderlike eienskappe wat 'n mens in 'n vleisbees wil sien."

Kleurryke geskiedenis

Voeg hierby die uitsonderlike opmerkings oor die feit dat die South Devon die afgelope vier jaar die beste interkalfperiode van alle vleisbeesrasse in die land gehad het en dat dit boonop in die top vyf vir speengewig en koei/kalfgewig is, en die gevoel van bewondering neem toe.

As 'n mens terugkyk na die geskiedenis van die ras in Suid-Afrika, is dit duidelik dat daar baie hoogtepunte en laagtepunte was. Om dit in konteks te plaas, is dit egter belangrik om kennis te neem van die feit dat die amptelike beheerliggaam in die Verenigde Koninkryk, die South Devon Herd Book Society, alreeds in 1891 gestig is. 'n Suid-Afrikaanse telersgenootskap is slegs 23 jaar later, op 24 Junie 1914, by die Royal Skou in Pietermaritzburg gestig. Kolonel EM Greene van Nottingham, KwaZulu-Natal, was die eerste president en ene E Royden Turner van Seven Oaks, ook in KwaZulu-Natal, was die eerste sekretaris.

Die South Devon Beestelersgenootskap is op 25 April 1916 deur die Suid-Afrikaanse Stamboekvereniging met 'n ledelys van 55 telers aanvaar. Majoor GR Richards van KwaZulu-Natal was die genootskap se eerste verteenwoordiger by SA Stamboek.

Dubbeldoel-eienskappe

Die South Devon het oor die jare ontwikkel van 'n dubbeldoelras (in 1968 het 'n South Devon-koei van JW King steeds die Suid-Afrikaanse melk- en bottervet-rekord van 5 550kg melk en 4,9% bottervet gehou) na 'n mediumraam-vleisras, maar sy goeie dubbeldoel-eienskappe is steeds sterk teenwoordig.

Dit lyk asof die sewentigerjare baie goed vir die ras was, met die aantal lede wat op 138 gestaan het en verskeie klubs wat gestig is. In 1974 is die nasionale kampioenskap in Pretoria as die grootste South Devon-skou in die wêreld gereken! Die koei Kransfontein Inge het ook

in 1975 die Goue Beker by die Randse Skou opgeraap en is saam met Obanov Sanlam as die beste paar dubbeldoel-diere op die skou aangewys.

In 1980 was dit Obanov Jimmy Brown se beurt om die Goue Beker op die Randse Skou in te palm, met Obanov Jumbo wat tweede geëindig het.

Die bul Swartshoek C561 het in 1990 die Goue Beker op die Randse skou gewen en is later vir 'n wêreldrekordprys van R45 000 verkoop.

Teelwaardes

Leslie Bergh van Bull's Eye Consulting het die genetiese vordering van die ras gedurende die tydperk van 1990 tot 2012 uiteengesit in terme van spesifieke eienskappe waarvoor analises gedoen is. Die statistieke wat hy op grond hiervan verskaf het, spreek boekdele.

Geboortegewig

Die direkte geboortegewig (groei van die fetus voor geboorte) het baie min verander van 1990 tot 1996. Dit het van 1996 tot 2002 met 1,79kg afgeneem, maar van 2002 tot 2012 nie veel verander nie. Die direkte geboortegewig het van 1990 tot 2012 met 1,67kg afgeneem.

Maternale geboortegewig ('n koei se genetiese vermoë om die geboortegewig van haar kalf te beperk) het baie min verander (+0,16kg) van 1990 tot 2001. Dit het van 2001 tot 2012 met ongeveer 0,19kg toegeneem, wat ook 'n baie klein verandering is. Die afname van 1,67kg in direkte geboortegewig is 'n sterk en gesogte tendens vir kalwingsgemak. (Die ras se gemiddelde fenotipiese waarde vir geboortegewig vir kalwers wat in 2013 gebore is was 35,5kg, wat ongeveer 4,5kg laer is as 40kg in 1990.)

Speengewig

Die direkte speengewig (voorspeense groei van die kalf) het baie min verander (-0,6kg) vanaf 1990 tot 2002. Dit het van 2002 tot 2012 skerp toegeneem met 4,1kg. Die direkte geboortegewig het van 1990 tot 2012 met 3,4kg toegeneem. Die sterk positiewe neiging in direkte speengewig wat sedert 2002 aangeteken is, is wenslik, veral gesien in die lig daarvan dat geboortegewig oor dieselfde tydperk afgeneem het.

Naspeense gewig

Naspeense gewig (12- en 18-maande gekombineerde gewig) het vanaf 1990 tot 2001 met 6,5kg toegeneem. Dit het vanaf 2001 tot 2011 met nog 2,4kg toegeneem.

Ouderdom met eerste kalwing

Die genetiese neiging tot die ouderdom waarop verse vir die eerste keer kalf, toon geen duidelike tendens sedert 1990 tot 2000 nie. Dit het vanaf 2000 tot 2009 met 3,7 maande afgeneem (verbeter), wat 'n wenslike tendens vir hierdie eienskap is, aangesien dit dui op aansienlike genetiese verbetering in vroeë volwassenheid van die ras.

Tussenkalfperiode

Die genetiese tendens vir tussenkalfperiode (TKP) het bestendig afgeneem met 4,5 dae vanaf 1990 tot 2008. Die afname van 4,5 dae in TKP is 'n wenslike neiging, aangesien dit dui op genetiese verbetering in die ras se vrugbaarheid.

Koeiwaarde

Die koeiwaarde-teelwaarde is 'n seleksie-indeks wat die eienskappe van vrugbaarheid, kalwingsgemak, kalfgrootte, melkproduksie en

koeigewig inkorporeer. Die genetiese tendens vir koeiwaarde toon vanaf 1990 tot 1996 geen definitiewe neiging nie. Dit het vanaf 1996 tot 2006 dramaties toegeneem met R38,17 en daarna min of meer konstant gebly tot 2012. Die koeiwaarde seleksie-indeks het vanaf 1990 tot 2012 met R36,70 toegeneem. Dit is 'n uiters wenslike neiging aangesien dit dui op genetiese verbetering in koeiwinsgewendheid in die ras.

Leslie dui die volgende aan as hoogtepunte van die genetiese tendense in die ras:

- Speengewig het toegeneem ondanks die feit dat geboortegewig afgeneem het.
- Naspeense gewigte het toegeneem sonder om volwasse gewig te verhoog.
- Die tussenkalfperiode en koeiwaarde het verbeter en toon wenslike genetiese tendense.

Die poenskop-geen

Prof Esté van Marle-Köster van die Universiteit van Pretoria sê dat daar wêreldwyd in moderne vleisbees-produksiestelsels 'n sterk neiging na die seleksie van poenskopbeeste is. Die voordele van poenskopbeeste is wyd bekend en sluit in beter voedingsgedrag van poenskopdiere, minder kneusings en velskade gedurende vervoer en by slagting, asook makliker en veiliger hantering deur werkers. Daar is deesdae baie druk deur welsynsorganisasies om onthoorningspraktyke te verban, veral waar kalwers ouer as drie maande onthoring word. Die teel van poenskopdiere deur stoetelers het ongetwyfeld bykomende ekonomiese voordele.

Ten einde die moderne neiging tot poenskopdiere na te volg, is die South Devon Telersgenootskap tans in die proses om poenskopsemen in te voer. Hierdie kwessie is reeds 'n geruime tyd gelede deur telers bespreek en hulle het tydens die genootskap se algemene jaarvergadering, wat in Maart 2010 gehou is, besluit om semen van poenskopbulle uit Australië, Nieu-Seeland en die VSA in te voer. Poenskopbulle is reeds by produksievelings beskikbaar.

"Aangesien daar gereeld navrae van kommersiële telers oor poenskopbulle is, is die South Devon Beestelersgenootskap gretig om aan die behoeftes van sy kliënte te voldoen. As telers streef ons daarna om poenskopbulle na die mark te bring," sê erepresident Tielman Nieuwoudt. "Die bulle wat in ander lande geïdentifiseer is, het goeie syfers en ons is vol vertroue dat hulle 'n positiewe impak op die huidige Suid-Afrikaanse kudde sal hê."

Prof Van Marle-Köster sê: "Dit is belangrik dat telers wat belangstel daarin om homosigotiese poenskopdiere (wat twee poenskopgene dra) te teel, die fenotipes so akkuraat as moontlik sal aanteken. Deur 'n stamboom-ontleding te gebruik, kan poenskopdiere geïdentifiseer word en homosigotiese poenskopdiere met DNS-toetsing bevestig word, veral waar stoetbulle betrokke is."

Met 'n ryk geskiedenis wat die ruggraat van hierdie uitsonderlike ras vorm, asook 'n lewendige en toegewyde telerskern wat deur wêreldklas-genetika gerugsteun word, streef die South Devon-ras daarna om die rekordboeke gedurende die volgende 100 jaar te herskryf.

Vir meer inligting oor die South Devon, skakel 051 410 0967 of besoek die webwerf by www.southdevon.co.za.

Tabel 1: Gemiddelde prestasie: Reproduksie: South Devon

Jaar	Aantal	Gem OEK	Aantal	Gem TKP
2008	133	33.8	429	381
2009	121	34.2	388	395
2010	123	34.1	406	386
2011	76	32.5	414	391
2012	59	34.1	326	380
2013	95	33.7	284	384